

DRUŠTVENI ODGOVOR
Naučni časopis
Broj 1

“U POTRAZI ZA ODGOVORIMA”

Jun 2022, Beograd

DRUŠTVENI ODGOVOR

Beograd, Šafarikova broj 2

ISSN (štampano izd.) 2955-9049

ISSN (online) 2955-9057

COBISS.SR-ID 69752073

Izdavač: Centar za stratešku analizu Beograd

Za izdavača: Darko Obradović

Glavni i odgovorni urednik: dr Ratimir Antonović

Zamenik glavnog i odgovornog urednika: doc. dr Ilija Životić

Sekretar: Biljana Šahrimanjan Obradović

Kontakt: redakcija@czsa.org; +381 65 2881 495

Redakcija: dr Ratimir Antonović, glavni i odgovorni urednik,
doc. dr Ilija Životić, zamenik glavnog i odgovornog urednika,
Biljana Šahrimanjan Obradović, sekretar, prof. dr Kristijan Ristić,
prof. dr Milan Stanković, prof. dr Eldar Šaljić, prof. dr Duško Tomić,
dr Saša Milutinović, dr Predrag Poleksić, prof. dr Srboljub Ubiparipović,
dr Boriša Šanjić, prof. dr Vasko Stamevski, prof. dr Miroslav Baljak,
doc. dr Vanda Božić

SADRŽAJ / TABLE OF CONTENTS

PREDGOVOR	5
Doc. dr Ratomir Antonović	
PROBLEM I ELEMENTI POLITIČKE KORUPCIJE.....	9
Doc. dr Ratomir Antonović, Dr Vladimir Božović	
U POTRAZI ZA POJMOVNIM ODREĐENJEM HIBRIDNOG DEJSTVA.....	24
Doc. Dr Ilija Životić, Darko Obradović	
UPOREDNA ANALIZA KAZNE ZATVORA U PREKRŠAJNOM ZAKONODAVSTVU BOSNE I HERCEGOVINE	34
Dragoslav Erdelić, mr	
MALOLETNIČKO NASILJE U REPUBLICI SRBIJI I PRETNJA PO BEZBEDNOST OMLADINE U ŠKOLAMA I JAVNIM PROSTORIMA. . .	46
Akademik prof. dr Ljubo Pejanović, Akademik prof. dr Stevan Stojanović	
ЗЛОЧИНИ ПРОТИВ ЧОВЕЧНОСТИ У КОНТЕКСТУ МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА	61
Проф. др Драган Батавељић, Драган Илиоски	
BEZBEDNOSNI RIZIK OD POŽARA U REPUBLICI SRBIJI I MEHANIZMI PREVENCIJE	80
Vasilija Tufegdžić	
FREE MOVEMENT OF THE ATHLETES IN THE EUROPEAN UNION ..	92
PhD Mirza Totić	
ISTRAŽIVANJE STAVOVA GRAĐANA REPUBLIKE SRBIJE O UTICAJU AKTUELNIH GLOBALNIH DEŠAVANJA	116
УРЕЂИВАЧКА ПОЛИТИКА “ДРУШТВЕНОГ ОДГОВОРА”.....	129
UPUTSTVO ZA AUTORE.....	137

U POTRAZI ZA ODGOVORIMA

Časopis „Društveni odgovor“ čiji prvi broj se upravo nalazi pred naučnom javnosti, ima za cilj da postavi nove standarde, principe i kvalitete u naučno-istraživačkom radu. Principi koje „Društveni odgovor“ promovise su principi aktuelnosti, preciznosti, pluralizma i visokog akademizma. Aktuelnosti jer pretenduje da obuhvata i pokriva teme koje su u svetu nauke aktuelne, preciznost jer nastoji da se kroz stručno, jasno i precizno izražavanje jasno fokusira na temu i da odgovor na postavljena pitanja, pluralizma jer će podsticati različitosti u naučnom mišljenju i stavovima i bežaće uvek od uniformnosti u stavovima i razmišljanjima i visokog akademizma, što znači da će nastojati da širom otvori vrata kako afirmisanim naučnim radnicima, tako i mladim kolegama, kojima treba dati priliku da iznesu svoje stavove, ideje i razmišljanja. Upravo u novim snagama i energiji koja treba što otvorenije da cirkuliše, treba tražiti nove naučne radnike i mislioce koji će iznedriti nove pravce i otvoriti nove vidike.

„Društveni odgovor“ postavlja visoke standarde u naučnom i istraživačkom radu, uz konstantno podsticanje naučnih radnika na naučni rad i traženje novih naučnih odgovora. Časopis „Društveni odgovor“ pokrenula je grupa entuzijastičnih naučnih radnika, sa željom za potraživanje aktuelnih odgovora na društvena pitanja.

„Društveni odgovor“ obuhvata društvene i humanističke nauke i bavi se sociološkim, pravnim, političkim, ekonomskim, menadžerskim, bezbednosnim, kriminološkim, vojnim i teološkim temama od značaja za društvo i društvene odnose, kako u zemlji, tako i inostranstvu. Nastojanje uredništva „Društvenog odgovora“ je da u navedenim tematskim oblastima kroz inovativne naučne radove, dođe do novih naučnih stavova, mišljenja i pronađe se značajan modalitet u iznalaženju značajnih društvenih odgovora.

„Društveni odgovor“ će kroz kontinuirano izlaženje da zauzme svoju poziciju na polju naučnih publikacija i doprineće da se nova mišljenja, saznanja i modaliteti uvažavaju i prihvate u naučnom svetu.

Prvi broj „Društvenog odgovora“ nosi naziv „U potrazi za odgovorima“ jer se ovim brojem postavljaju vrlo širok opseg tema, sa pokušajem da se tako da što veći broj odgovora. Prvi broj ujedno postavlja temelj budućeg

rada „Društvenog odgovora“ i utire put novoj naučno-istraživačkoj praksi. Da li je sa uspehom došlo do odgovora na neka od aktuelnih društvenih pitanja, kao i pitanja koja će usleđivati u budućnosti, proceniće sami čitaoci i naučna zajednica. Drugi broj „Društvenog odgovora“ će se baviti konkretnim društvenim problemom, sa ciljem da odgonetne odgovore na tematsko pitanje drugog broja. Svaki broj će imati svoju jasno izraženu tematiku, što će autorima omogućiti da svoje stručne stavove iznose u svakoj tematskoj oblasti koju časopis bude obrađivao.

U Beogradu, maj 2022. godine

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
doc. dr Ratomir Antonović

IN SEARCH OF ANSWERS

The journal “Social Response”, the first issue of which is currently in front of the scientific public, aims to set new standards, principles and qualities in scientific research. The principles promoted by “Social Response” are the principles of topicality, precision, pluralism and high academicism. Actuality because it pretends to cover and cover topics that are current in the world of science, precision because it strives to focus on the topic through professional, clear and precise expression and to answer questions, pluralism because it will encourage differences in scientific opinions and attitudes and will flee always from uniformity in attitudes and thinking and high academicism, which means that it will strive to open the door to both well-known scientists and young colleagues, who should be given the opportunity to express their views, ideas and thoughts. It is in the new forces and energy that should circulate as openly as possible that we should look for new scientists and thinkers who will give rise to new directions and open new vistas.

“Social Response” sets high standards in scientific and research work, with constant encouragement of scientists to scientific work and the search for new scientific answers. The magazine “Social Response” was started by a group of enthusiastic scientists, with the desire to seek current answers to social questions.

The “social response” encompasses the social sciences and humanities and deals with sociological, legal, political, economic, managerial, security, criminological, military and theological topics of importance for society and social relations, both at home and abroad. The efforts of the editorial board of the “Social Response” are to reach new scientific attitudes, opinions and find a significant modality in finding significant social responses in the above thematic areas through innovative scientific papers.

“Social Response” will, through continuous exposure, take its position in the field of scientific publications and will contribute to the recognition and acceptance of new opinions, knowledge and modalities in the scientific world.

The first issue of “Social Response” is called “In Search of Answers” because this issue raises a very wide range of topics, in an attempt to provide

as many answers as possible. The first issue also sets the future work of the “Social Response” and paves the way for new scientific research practices. Readers and the scientific community will assess whether the answers to some of the current social questions, as well as the questions that will follow in the future, have been successfully achieved. The second issue of the “Social Response” will deal with a specific social problem, with the aim of deciphering the answers to the thematic question of the second issue. Each issue will have its own clearly defined topic, which will enable the authors to present their professional views in each thematic area that the journal will cover.

In Belgrade, May 2022

EDITOR IN CHIEF
ass. prof. Ratomir Antonović

Doc. dr Ratomir Antonović, Docent na Fakultetu za pravo,
bezbednost i menadžment „Konstantin Veliki“, Niš,
Univerziteta „Union Nikola Tesla“, Beograd
Dr Vladimir Božović, ambasador Republike Srbije u Crnoj Gori

PROBLEM I ELEMENTI POLITIČKE KORUPCIJE

Sažetak

Odnos politike i korupcije je uvek bio jasno izražen i sveprisutan. Politika se smatra generatorom korupcije, a političari najkorumpiranijim delom društvene zajednice. U politici i političkim krugovima se odvijaju najkorumpiranije radnje, cirkuliše prljav novac koji ima poreklo u korupciji, koji se potom reinvestira u političke aktivnosti, finansiranje političkih kampanja i rad političkih partija. Naravno, dobar deo tog novca završi u fondovima pojedinaca, istaknutih političkih figura i nosilaca visokih funkcija.

U radu se autor bavi korupcijom kao društvenom i kriminološkom pojavom, kao i merama suzbijanja i borbe protiv koruptivnih radnji. Daje se istorijski razvoj korupcije, kroz razvoj političkih institucija, upravo sa ciljem da se čitalac upoznaje sa tim kako su se ova dva pojma paralelno razvijala.

Danas je apsolutno jasno. Korupcija je kancer društva, koji ga razdire iznutra i čini slabim ka spolja. Protiv korupcije se donose brojni pravni akti, osnivaju se regulatorna tela koja za zadatak imaju nadzor nad primenom pravnih normi i izricanju sankcija prema onima koji se korupcijom bave.

Ključne reči: *politika, stranke, korupcija, kampanja.*

1. UVOD

Postoje brojne definicije korupcije. Najpre treba izdvojiti definicije koje su dali antički mislioci poput Platona, Aristotela, Polibija, Monteskeja, koji su korupciju definisali kao kvarenje vlasti i vladanje koje nije u javnom interesu i interesu političke zajednice. Sa druge strane, Ruso i Makijaveli su korupciju videli kao ljudsko kvarenje i poništavanje svih ljudskih vrednosti i vrlina.

Savremene definicije korupcije polaze od toga da se korupcija može okarakterisati kao devijantno ponašanje pojedinaca u odnosu na njihovu formalnu ulogu. Ako se polazi od ekonomske koristi, onda se korupcija može definisati kao sredstvo maksimizacije profita kroz kršenje zakonskih i moralnih normi. Takođe, korupcija predstavlja i korišćenje javnih dobara u lične svrhe.

Po definiciji Svetske banke, korupcija je zloupotreba javnih resursa za rad ličnih interesa. Takođe, i noviji teorietičari usvajaju deo ranije datih definicija, kroz izvesne promene njihove sadržine, ali uz održavanje pojma devijantnog ponašanja, koje se kvantifikuje u odnosu na formalnu društvenu ulogu. Ima i onih, koji ukazuju na mnogo važniju posledicu koruptivnog delovanja, a to je izazivanje neravnoteže u nepristrasnosti, koja je u odnosu državna vlast – građanin od vitalne važnosti.

Korupcija predstavlja jedan kompleksan fenomen. Iako na prvi pogled deluje kao isključivo pravni, korupcija predstavlja problem koji se tiče mnogih segmenata društva. Tako, korupcija pogađa ekonomiju i ekonomski prosperitet i razvoj svakog društva, privredu i privredni život, obrazovanje, zdravstvo, kulturnu sferu, sferu zaspošljavanja i profesionalnog napredovanja, kao i nacionalnu bezbednost. Upravo, ovaj rad će nastojati da rasvetli odnos korupcije i bezbednosti i nacionalne sigurnosti.

Korupcija bi se mogla odrediti kao odnos u kojem dolazi do nezakonitog korišćenja društvenog i državnog položaja i moći u cilju sticanja protizakonite koristi. Dakle, korupcija je zloupotreba javnih ovlašćenja radi lične koristi. Filozofski posmatrano, korupcija je odraz moralne i duhovne nečistoće i odstupanje od ideala. Pod korupcijom treba podrazumevati primanje i davanje mita, proneveru i trgovinu uticajem, dok je korupciji vrlo blizak pojam pranja novca. Korupcija i pranje novca se nalaze u odnosu tesne povezanosti, jer se kroz korupciju dolazi do nezakonito stečenog novca, a pranjem novca se tako stečenom novcu utire trag, sa tendencijom njegove integracije u legalne finansijske tokove.¹

Još jedna definicija, citirana češće nego bilo koja druga, jeste definicija organizacije *Transparency International* (TI),² globalne nevladine organizacije (NVO), koja je specijalizovana za borbu protiv korupcije. Definicija korupcije ove organizacije glasi: „Zloupotreba poverenih ovlašćenja radi sticanja privatne koristi.” Ta definicija pokriva svaku zloupotrebu poverene vlasti, pa samim tim obuhvata i korupciju u privatnom sektoru, na primer kada direktor zloupotrebi poverenje koje su mu ukazali akcionari. Taj tip

¹ Milošević, M, Antonović, R. “Korupcija kao smetnja društvenom razvoju Republike Srbije” *Međunarodna naučna konferencija Društveno-ekonomski razvoj i bezbednost zajednice sa akcentom na grad Valjevo i Kolubarski okrug*, Valjevo, 2019. godine, str. 105-107.

² Dodatne informacije mogu se naći na veb-stranici: www.transparency.org. posećeno dana 05.10.2021. godine u 15 h.

korupcije, o kome se govori i kao o korupciji iz privatnog u privatno, sve više postaje tema međunarodnih rasprava, dok je početkom devedesetih godina prošlog veka, znatno veća pažnja bila posvećivana korupciji iz privatnog u javno.

Čin korupcije odvija se onda kada odgovorni pojedinac ili stranka prihvati nezakonitu korist ili nagradu, ili prekrši pravila o sukobu interesa. Tu se može raditi o novcu, o nagradi u naturi ili o nekakvom drugom vidu koristi. Korist ne mora biti za pojedinca lično, već može biti i za nekog drugog ili za, na primer, političku stranku ili interesnu grupu. Odgovorno lice onda zloupotrebljava svoja službena ovlašćenja tako što drugima pruža usluge koje im ne pripadaju ili samo obavlja svoju dužnost i za to dobija nagradu koja mu ne pripada.

Na kraju Benardži definiše korupciju kao „incident u kome birokrata (ili izabrani funkcioner) krši neko pravilo da bi ostvario privatnu korist”.³ Iako ta definicija pokriva većinu različitih tipova koruptivnih radnji, i ona se usredsređuje isključivo na državnog službenika, odnosno službeno lice, to jest na onoga ko je korumpiran; ni ta definicija ne obuhvata ovde opisanu mogućnost da službeno lice tu nezakonitu dobit ne stiče za sebe samog.

Korupcija se može manifestovati na vrlo različite načine, a ono što je od značaja za samu korupciju jeste u kojim segmentima i na koji način ona nastaje. Najpre, kad se govori o korupciji, govori se o podmićivanju ili davanju mita. Da li se korupcija i mito mogu staviti pod isto značenje ili ipak među njima postoje razlike. Prema “Rečniku korupcije” Antikorupcijskog resornog centra U4, podmićivanje je plaćanje za sticanje koristi koja ne pripada onome ko je stiče, kao što je fiksni iznos, procenat ili poslovni ugovor ili neka druga vrsta usluge u naturi pružene nekom službenom licu da bi ono preduzelo neke radnje ili da bi se uzdržalo od preduzimanja nekih radnji u obavljanju svojih zvaničnih dužnosti. Ovo je jedna vrsta podmićivanja; to je nezakonito tajno plaćanje u zamenu za učinjenu uslugu. Ovaj izraz se koristi da bi se opisala nezakonita dobit stečena kroz pružanje neke posebne usluge.⁴

Pronevera takođe predstavlja vid korupcije; to je krađa javnih sredstava koju vrši lice kome su poverena određena ovlašćenja. Za razliku od ostalih vidova korupcije, za proneveru je potrebno samo jedno lice. Nosioци službenih ovlašćenja mogu vršiti proneveru tako što će planski i sistematski koristiti svoj politički položaj da steknu, obezbede i prošire svoje privatno bogatstvo.⁵

³ Banerjee, A, Hanna, R and S. Mullainathan (2011) „Corruption” na adresi: economics.mit.edu. Posećeno dana 05.10.2021. godine u 15h.

⁴ Videti na: www.u4.no, posećeno dana 06.10.2021. godine u 16h.

⁵ Jovanović, S. *Dokazivanje krivičnih dela korupcije i pranje novca*, Fakultet za inženjerski menadžment, Beograd, 2019. godine, str. 15-18.

Nepotizam je poseban oblik korupcije kojim su obuhvaćeni rođaci, članovi uže ili šire porodice. Delovi Balkana na jugu Evrope, kao i afrička društva, često se navode kao primeri regiona u kojima je nepotizam široko rasprostranjen, zato što pripadništvo određenoj porodici ili klanu (plemenu) predstavlja važnu činjenicu, kao i lojalnost porodici ili plemenu i očekivanja koja to pripadništvo nosi. Nepotizam utiče na demokratske sisteme: kada se, na primer, poslovi i funkcije dodeljuju nekvalifikovanim licima, posledica može biti da ti sistemi postanu neefikasni. Nepotizam takođe podriva poverenje u pravičnost utvrđenih procedura i propisa.

Pantoflaža je poseban oblik korupcije kod kojeg je, u uslovima nesaglasja opšteg (javnog) interesa i interesa "poslovnog sveta", lice koje odlazi sa javne funkcije radi zaposlenja u privatnom sektoru svojim delovanjem u vreme vršenja javne funkcije na različite načine pogodovalo svom novom poslodavcu ili mu predaje, ili bolje reći "prodaje" informacije i znanja koje je steklo vršeći javnu funkciju, a koja najčešće predstavljaju državnu, službeni ili poslovnu tajnu, delujući tako na štetu javnog interesa. Kod pantoflaže je reč o dve vrste zloupotreba koje pantofler može da čini ili alternativno ili, možda češće, kumulativno. Prva je zloupotreba *privilegije odlučivanja* tokom vršenja funkcije, kada se budućem poslodavcu ili ranijem (i budućem) poslodavcu pogoduje ili mu se omogućava sticanje koristi tzv. vršenjem vlasti od strane budućeg pantoflera. Prvu zloupotrebu funkcioner može da čini samo dok je na funkciji, dok "vrši vlast". Druga zloupotreba je zloupotreba *privilegije na informacije*. Ona podrazumeva "neovlašćenu upotrebu onih činjenica koje službeno lice sazna zahvaljujući svom službenom položaju ili u obavljanju službe, radi privilegovanja određenog fizičkog ili pravnog lica"⁶ i nju pantofler može da čini kako tokom vršenja funkcije, tako i pošto mu funkcija prestane.

Iznuda, kao i pronevera, predstavlja oblik korupcije u kome samo jedna strana izvlači korist. Postoje izvesna neslaganja oko toga šta se sve smatra iznudom. Po pravilu, o iznudi je reč kada postoji ozbiljna pretnja životu i fizičkoj dobrobiti pojedinca ili njegove porodice. Reketiranje predstavlja tipičan primer iznude, baš kao i pretnja silom ili upotreba sile kojoj pribegavaju pripadnici vojnih ili paravojnih jedinica kako bi iznudili novac i kao preduslov koji se postavlja da bi neki pojedinac ili kompanija mogli da obave neki posao. Izrazi ucena i iznuda često se koriste kao sinonimi, zato što se u krivičnom pravu mogu primeniti olakšavajuće okolnosti kada je reč o iznudi. Međutim, iako iznuda jeste vid ucene, ne može se reći da je svaka ucena isto

⁶ Milić, D. "Pantoflaža kao poseban oblik sukoba interesa javnih funkcionera u pravnom sistemu Republike Srbije", *Sveska za javno pravo*, Fondacija za javno pravo, Beograd, god. 9, 2018. godine, str. 55-57.

što i iznuda. Iznuda predstavlja situaciju iz koje se lice prema kome se iznuda vrši ne može tek tako izvući, dok u mnogim slučajevima ucene ucenjivano lice ima takvu mogućnost.⁷

Trgovina uticajem označava situaciju u kojoj javni funkcioner ili lice na službenom položaju na kome uživa određena ovlašćenja, kao što je sudija, razmeni s pripadnikom javnosti neku korist koja mu ne pripada. Službeno lice može obećati da će iskoristiti svoj realni ili navodni uticaj da bi drugom licu omogućio sticanje koristi u zamenu za novac ili neke druge povlastice ili usluge. Suština trgovine uticajem kao krivičnog dela je da se za ovo delo goni lice koje samo nije u poziciji da donosi i potpisuje odluke, ali može da utiče na nekoga ko te odluke može pravno da donese. Ali zašto se u praksi ne goni onaj ko je uticao na donošenje nezakonite odluke, ili je uticao da neko ne izvrši službenu radnju, koju je po zakonu morao da izvrši? Problem je u dokazivanju, jer je lakše dokazati da taj neko jeste izvršio nezakonitu radnju ili da nije uradio neophodnu zakonitu radnju nego utvrditi ko mu je to naredio.

Osnovna suština korupcije je suprotnost između ličnog i javnog interesa, a koruptivna krivična odgovornost se odnosi na situacije kada izvršilac koristi svoja ovlašćenja za lični interes. Kod nas se, nažalost, pod korupcijom smatra samo uzimanje i davanje mita, iako je moguća i bezgotovinska korupcija. To može biti i napredovanje u poslu i karijeri kao ustupak za nezakonito postupanje.

2. ISTORIJSKI RAZVOJ KORUPCIJE

Korupcija kao društvena pojava ima dug evolutivni put, a inherentna je mnogim društvenim porecima. Postoji grupa autora koji smatraju da je korupcija bila uvek prisutna, ali da je postojao različit pristup u njenom poimanju i doživljaju manifestacije njenih posledica, kako po društvo kao celinu, tako i po svaku individuu u društvu, kao jedinku. Takođe, o samim posledicama korupcije se može govoriti kako sa opšteg, tako i sa posebnog aspekta, a upravo kroz analizu posledica korupcije, dolazi se i do njenog definisanja. Veoma važno mesto u izučavanju korupcije i njenih posledica svakako zauzima i odnos države i zakonodavstva prema korupciji, njenim pojavnim oblicima i posledicama.

Da korupcija ne datira od perioda tranzicije i savremene civilizacije, svedoče i razni primeri iz istorije. Iako se nama danas čini da je korupcija plod loših režima, lošeg zakonodavstva ili nemoralnosti, koja je danas sveprisutna, primeri još iz antičkog doba nas u tome demantuju. Od nastanka ljud-

⁷ Radović, T. "Krivičnopravni i kriminalistički aspekti krivičnih dela iznude i ucene", *Bezbednost*, god. 38, broj 2, 1996. godine, str. 205.

skog društva, te sa prvim civilizacijama, socijalnim i ekonomskim raslojavanjima, javila se potreba za koruptivnim delatnostima i stvaranjem terena za određenu povlasticu određenim pojedincima, koji su zauzimali značajnije pozicije u društvu. Dakle, sa nastankom države sa jedne i prava sa druge strane, paralelno se razvija i korupcija. Još se i Biblija bavila problemom korupcije, ističući da ona oslepljuje mudre i preokreće reči pravednika.⁸

U decembru 1997. godine holandski tim arheologa u Raki, u Siriji, pronašao je oko 150 pločica sa tekstom na klinastom pismu, koji upućuje na to da je lokalitet bio administrativni centar asirske civilizacije počev od XIII veka p.n.e. Pronađena je posebna arhiva, koja možda odgovara savremenom „ministarstvu unutrašnjih poslova“, sa podacima o tome kako su zaposleni primali mito, uključujući imena visokih službenika i ime asirske princeze.⁹

Takođe, korupcija je bila prisutna i kod Ilira, starih Grka i Makedonaca, a u Kartagini državne funkcije su dobijali oni koji daju mito.

I Rimljani su se suočavali sa korupcijom, pa su imali pravila, odnosno zakone u cilju njenog sprečavanja i suzbijanja. Zbog toga ne iznenađuje činjenica da je, kao društveno negativna pojava, korupcija bila definisana već u Rimskom pravu (*Lex Julia Reputandae*). Krivično delo korupcije bilo je definisano kao davanje, primanje ili traženje koristi, sa namerom da se utiče na službenika u vezi sa njegovim poslom. Tek sa razvojem Rimskog carstva, sa postizanjem vojne, političke i moći u međunarodnim krugovima, kao i sa razvojem činovničkog i administrativnog aparata, koji postaje sve birokratizovaniji, sve su češće pojave činjenja nekakvih poklona državnim činovnicima radi obavljanja onih poslova koje je činovnik morao, odnosno nije sme da učini u odnosu na ono lice koje mu ja priredilo kakav poklon. Takođe, u Rimskom carstvu je korupcija bila dovođena u tesnu vezu sa politikom, te je jedan od zastupljenijih oblika korupcije bila tzv. politička korupcija, kojom je uticano na to ko će se baviti politikom, ko će biti predlagan i kandidovan na visoke državne funkcije. Kroz koruptivne radnje je uticano da se pojedincima onemogućiti kandidovanje na visoke državne pozicije, čime se direktno uticalo na politički život i donošenje krucijalnih političkih odluka u Carstvu.¹⁰

S obzirom na to da je Rimsko carstvo imalo jedan od najrazvijenijih pravnih poredaka i zakonodavnih sistema u tom antičkom periodu, korupcija je tretirana na adekvatan način, kao inkriminisana delatnost, a bili su razrađeni mehanizmi u borbi protiv korupcije. Tako se intervenisalo prvo podno-

⁸ Petrović D. „Korupcija – definicija i istorija korupcije kroz vekove“, Bašta Balkana, dostupno na: <https://www.bastabalkana.com/2012/02/korupcija-definicija-i-istorija-korupcije-kroz-vekov/>, posećeno dana 08.10.2021. godine u 15h.

⁹ Antonović, R. Nastanak i razvoj korupcije, *Intermeks, Pravni informator* broj 9/2017, Beograd, 2017. godine, str. 20.

¹⁰ Jarmaz-Reskušić, I. „Sudska korupcija u republikanskom Rimu“, Pravni fakultet u Zagrebu, 2014. godine, str. 58.

šenjem privatnih tužbi, kroz postupak nazvan *guaeationes* (sudska istraga). Postupak je vođen za krupne prestupe u političkim sporovima – primanje mita na račun provincije ili zbog pokušaja da se onemogući kandidovanje na izborima za magistraturu – izborni prestupi. Usled brojnih zloupotreba i veoma raširene korupcije, rimski Senat je počeo da preduzima mere za njihovo suzbijanje. Kasnije je donesen zakon kojim je za počinioca korupcije predviđena naknada štete u dvostrukom iznosu i gubitak političkih prava (*Lex Servilia*). Zakonik na XII ploča je naročito govorio o sudijskoj korupciji kojom se za sudiju ili arbitra pravovaljano određenog za suđenje predviđa kapitalna kazna ako bi primio novac za izricanje presude na štetu jedne od parničnih strana koje su mu vlastiti spor poverile na rešavanje. Međutim, te mere nisu bile efikasne upravo zbog činjenice da su zloupotrebe vršili pretežno članovi Senata i visoki državni činovnici. Dakle, još u tom period je postojala jasna sprega vršilaca državnih funkcija sa korupcijom i, s toga je korupcija bila predodređena na uspeh.¹¹

U Zapadnom Rimskom carstvu, korupcija je dovela do osiromašenja državne kase, jer su od običnih građana naplaćivani enormno visoki porezi, koji su oni sa velikom mukom plaćali, ali novac koji je bio prikupljen na ovaj način nije stizao do centralne kase, jer su državni činovnici, počev od onih sa dna administrativne lestvice, pa do samih ministara, uzimali isti radi podmirenja svojih velikih prohteva i radi podmirenja troškova luksuznog života. Stoga, nekad moćno Rimsko carstvo doživljava veliki krah, razoreno što čestim ratovima i napadima spolja, tako i usled unutrašnjih problema, među kojima je korupcija zauzimala značajno mesto. Lični interesi, potreba za enormnim bogaćenjem i užitkom su najpre dali zamajac u razvoju korupcije, da bi rezultirali totalnim krahom jedne od najrazvijenijih antičkih carstava, sa najrazvijenijim pravnim poretom, koji je paradigma za nastanak savremenog prava.

3. POLITIČKA KORUPCIJA

U krivičnom zakonodavstvu Republike Srbije od nedavno egzistira krivično delo davanja i primanja mita u vezi sa glasanjem, jer se korupcija dovodi u vezu sa izbornim postupkom. Iako se i ranije često govorilo o malverzacijama u vezi sa izborima i izbornim postupcima, do donošenja ovih zakonskih izmena, niko se nije usudio da te koruptivne radnje u vezi sa izbornim postupkom inkriminiše. Zato one predstavljaju značajan iskorak u regulisanju ove materije. Krivično delo davanja i primanja mita u vezi sa glasanjem nastaje kad se ponudi, da, obeća nagrada, poklon ili kakva druga korist, kako bi

¹¹ Vile, M. *Rimsko pravo i njegova aktuelnost*, Beograd, Čigoja, 2001. godine, str. 87-88.

na izborima ili referendum neko lice glasalo ili ne glasalo ili da glasa u korist ili protiv određenog lica odnosno predloga. Dakle, izvršilac ovog dela može biti svako lice koje navedenim radnjama nastoji da utiče na izbornu volju građanina koji raspolaže aktivnim biračkim pravom, te utiče na to kome će on dati svoj glas, odnosno koji predlog će podržati ili nepodržati.¹²

Politički aspekt korupcije je još jedna okolnost koja se mora uzeti u obzir prilikom bilo koje analize ovog negativnog društvenog fenomena. Ovaj aspekt je vidljiv kroz povezanost organa državne vlasti i organizovanih kriminalnih grupa, koje svoju kriminalnu delatnost zasnivaju na koruptivnim radnjama. Odnos između politike i korupcije takođe je dvosmeran, jer koliko korupcija kvari politiku i moral jednog društva, isto tako i loše političke prilike u jednoj zajednici predstavljaju plodno tle za rast korupcije.

U višestranačkim demokratijama, kakva je i Srbija danas, posebno je aktuelan problem u vezi sa transparentnošću finansiranja političkih stranaka. „Neregulisana oblast finansiranja političkih stranaka otvara znatne mogućnosti različitih zloupotreba, odnosno događa se ono što se u teoriji naziva „klijentelizmom“, gde je svaki političar – poslanik, ili stranka u celini, klijent svog bogatog, moćnog finansijera“. ¹³

Međutim, samo postojanje pravne uređenosti ove oblasti pokazalo se kao nedovoljno, i da je problem implementacije propisanog ono na čemu je potrebno ulagati velike napore.¹⁴ Poslednjih godina je na svim nivoima intenzivirano donošenje različitih akata, propisa i konvencija, etičkih kodeksa i standarda koje je potrebno primenjivati u privrednim i političkim aktivnostima, i koje su uvedene sa ciljem preventivnog delovanja na svest političkih i privrednih subjekata kako bi se korupcija u korenu sprečila. Dakle, normativni okvir nesumnjivo postoji, ali rezultati primene u praksi i u domaćim, i u međunarodnim uslovima su skromni, sudeći po brojnim primerima korupcijskih afera u koje su uključeni i svetski i domaći nosioci vlasti.

Izborni ciklusi uvek sa sobom nose veliki broj radnji koje često dobijaju epitet koruptivnih, nezakonitih, često se javni funkcioneri dovode u vezu sa zloupotrebama službenih i javnih funkcija, te je svaki izborni ciklus pod posebnom lupom organa koji se protiv korupcije bore, a i zakonske izmene su donele nova krivična dela koja tretiraju upravo korupciju u kontekstu izbornih procesa.

Godina 2020. je bila izborna godina kad se birao parlament i lokalne i pokrajinske vlasti po Srbiji. Prema Izveštaju o radu Agencije za sprečava-

¹² Milošević, M. „Izmene i dopune antikorupcijskog zakonodavstva Republike Srbije“, *Izbor sudske prakse*, god. 28, broj 4, 2020, str. 12-14.

¹³ Ćirić, J. „Korupcija – problemi i prevazilaženje problema“, *Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije*, 2010, str. 43.

¹⁴ U Republici Srbiji ovu oblast od 2011. godine reguliše Zakon o finansiranju političke aktivnosti, „Sl. glasnik RS“, br. 43/2011, 123/2011.

nje korupcije za 2020. godinu, u vreme trajanje kampanje, koja je definisana kao „skup aktivnosti političkih subjekata koje počinju od dana raspisivanja izbora i okončavaju se danom proglašavanja konačnih rezultata“, efikasno se postupalo u najdužem roku od pet dana, izrečene su četiri mere objavljivanja preporuke za razrešenje i sedam mera upozorenja za zloupotrebu službenog položaja i javnih resursa. Takođe, izrečeno je pet mera upozorenja i tri zahteva za pokretanje prekršajnog postupka političkim subjektima zbog propusta prilikom vođenja kampanje.¹⁵

U kampanji 2020. godine, Agencija je prvi put implementirala mere novih zakonskih odredbi, koje se tiču zloupotreba javnih funkcija, javnih resursa, a uveden je novi, kraći, zakonski rok od pet dana za pokretanje postupka po službenoj dužnosti od dobijanja prijave. Agencija je obradila ukupno 50 predmeta po prijavama protiv javnih funkcionera i vodila 35 postupaka protiv političkih subjekata. U tim postupcima, Agencija je pozvala ukupno 29 funkcionera da se izjasne o činjenicama koje im se stavljaju na teret. Bilo je mnogo prijava koje nisu imale za cilj da se zaista dokaže i utvrdi postojanje korupcije, već da se Agencija optereti predmetima koji nemaju istinsko pravno uporište. Uprkos tome, Agencija je svaku prijavu jednako tretirala uz adekvatnu ocenu priloženih dokaza i utvrđivanje činjeničnog stanja.

Iz mnoštva prijava koje su u vreme kampanje stalno pristizale, proizišlo je četiri mere za javno objavljivanje preporuke za razrešenje jednog gradonačelnika, jednog predsednika opštine i dva direktora javnih preduzeća. Doneseno je sedam mera upozorenja za javne funkcionere i to za jednog gradonačelnika, predsednika opštine, jednog zamenika gradonačelnika, tri direktora javnih ustanova i jednog direktora privrednog društva. Od toga, prema izveštaju Agencije, jedan direktor škole je osuđen na novčanu kaznu od 50 hiljada dinara.

Devetnaest prijava je Agencija okarakterisala kao neosnovane, a od 35 prijava podnetih zbog navodnih povreda Zakona, Agencija je donela samo pet mera upozorenja. Takođe, Agencija je sve vreme blagovremeno putem sredstava javnog informisanja upozoravala učesnike izbornog procesa na nedozvoljene oblike kampanje i dala je poseban osvrt na internet kampanju, povezivanje kampanje sa tzv. humanitarnim radom (podela paketa humanitarne pomoći i davanje novca navodno ugroženim građanima), a takođe je pažnju usmerila i na donacije i novčane nagrade koje su stranke primale od svog članstva i nečlanstva. U svrhu kontrole promotivne kampanje u vreme izborne kampanje, Agencija je posebno obučila 120 posmatrača čiji je zadatak bio kontrola promotivnih sadržaja i predizbornih aktivnosti.

Što se tiče sudskih postupka vođenih u vezi sa izborima 2020. godine,

¹⁵ Marković, G. "Uzroci političke korupcije", *Hereticus*, Vol. 11, broj 3/4, 2013. godine, str. 95-99

podneseno je 24 krivične prijave, od toga deset zbog falsifikovanja izbornih rezultata, šest zbog uništavanja glasačkog materijala, pet zbog povrede prava na glas, jedna prijava za primanje mita u vezi sa izbornim postupkom i jedna prijava za sačinjavanje netačnih biračkih spiskova i sprečavanje održavanja izbora. Od tih 24 prijave, poznat je ishod samo za jednu, dok su njih 23 ostale bez očekivanog sudskog epiloga.

Na teritoriji Republike Srbije vlada jedan poseban oblik korupcije tzv. političke korupcije koja podrazumeva upotrebu moći od strane političkih moćnika u svrhu sticanja lične protivpravne imovinske koristi ili koristi za neko drugo sa njim povezano lice. Svaki nosilac državne funkcije, koji u svom radu uzme, traži ili primi neku nagradu za svoj rad, čini političku korupciju. Tu se uglavnom u sticaju pored korupcije javljaju i trgovina uticajem i prekoračenje ovlašćenja.

Kao vidovi političke korupcije se javljaju mito, iznuda, kronizam, nepotizam, parohijalizam, pokroviteljstvo, korišćenje političkog položaja i uticaja u nečije ime u zamenu za materijalnu korist, ucena i pronevera. Posmatrano u širem kontekstu, u vezi sa korupcijom mogu biti dovedeni i pranje novca, trgovina narkoticima, ljudima, oružjem i ostalim radnjama sa elementom organizovanog kriminala.

Sprega politike i korupcije derogira osnovne principe vladavine prava i pravne jednakosti. Ovaj odnos korupcije i politike je najizraženiji u izbornim ciklusima, kad se koruptivnim radnjama izigrava volja birača. Korupcija „bira“ nosioce državnih funkcija kroz svoju interesnu prizmu, što će reći da nastoji da na vlasti zadrži korumpirane političare, kako bi produžila vlastiti vek trajanja i omogućila nepromenjene uslove za nezakonto i oportuno delovanje. Vlast, izabrana na ovakav način nema nikakav moralni kredibilitet, odluke koje donosi su podložne kontroli i uglavnom ne zadovoljavaju globalne, već pojedinačne interese ili interese uske interesne grupe. Vlast nastala na korupciji ne poštuje osnovne demokratske i ljudske vrednosti već vlada silom, polugama moći i zavodi strahovladu, koja se naročito manifestuje kroz medijski mrak i zabranu stvaranja kritičke misli protiv njenih nosilaca.¹⁶

4. ELEMENTI POLITIČKE KORUPCIJE

Najosnovniji element političke korupcije je vlast. Nosilac političke funkcije jedino može biti subjekat korupcije iz razloga što on raspolaže realnim polugama moći, kojima raspolaže suvereno na osnovu političkog mandata. U zemljama u kojima je politička korupcija odomaćena, nosioci političkih funk-

¹⁶ Stanojević, J; Dimovski, D; Milić, I. "Uticaj korupcije na nacionalnu konkurentnost", Pravo pred izazovima savremenog doba, Pravni fakultet Univerziteta u Nišu (ur. Knežević, S; Nastić, M.), Niš, 2018. godine, str. 50-51.

cija pretežno ne poštuju osnovne demokratske principe odgovornosti građanima, potom transparentnosti u radu i legalnosti i legitimnosti, već uglavnom raspolazu polugama sile i prinude, a legitimitet ne vide u volji naroda, već u sili i snazi političke stranke ili pojedinca koji ih je na političkoj poziciji etablirao. Stoga se kao prvi i glavni element političke korupcije javlja vlast.

Logično pitanje koje se nameće je da li može predmet korupcije da bude lice koje ne vrši faktičku vlast, poput lica koje je član stranke koja nije na vlasti ili generalno, lice koje nije politički eksponirano. Kod ovih lica se pre može govoriti o krivičnom delu trgovine uticajem, koji proizilazi iz neformalnog uticaja koje ovo lice ima u odnosu na nosioce političkih funkcija. Trgovina uticajem može biti kombinovana elementima korupcije u slučaju da politički funkcioner dodatno zahteva i novčanu nagradu za ono što će učiniti, a što ne bi smeo, ili da ne učini ono što bi morao učiniti.

Pored vlasti, kao značajnog elementa korupcije, svakako treba navesti i elemente korupcije koji se odnose na finansiranje rada političkih subjekata. Političke stranke na vlasti često između državne i stranačke imovine postavljaju znak jednakosti, te tokom izbornih kampanja državne i javne resurse upotrebljavaju kao svoje. U cilju što boljeg izbornog rezultata, često je teško razgraničiti koja manifestacija ima državni, a koja stranačko predizborni karakter, često se državni događaji, poput otvaranja saobraćajnih koridora, železničkih petlji, državnih bolnica, škola ili obdaništa, predstavljaju kao uspesi političke stranke na vlasti ili, u još gore slučaja, uspehom pojedinca.

U svrhu finansiranja političke kampanje, koja nije uopšte jeftina, neretko se koriste sredstva iz državnog budžeta. Javna preduzeća i javne institucije, preko simulovanih računa, "izvlače" sredstva iz budžeta, koje potom preusmeravaju u kase političke stranke, a ona ta ista sredstva dalje preusmerava na finansiranje političke kampanje.¹⁷ Isto u elemente političke korupcije, zastupljene u izbornim procesima, se ubraja i korišćenje javnih resursa, poput službenih vozila, čime se nanosi direktna šteta državi zbog dodatne amortizacije viznog parka i prekomerne potrošnje goriva. Tu svakako treba napomenuti i besplatno angažovanje autobusa za prevoz političkih simpatizera pri organizaciji mitinga i javnih skupova. Uglavnom se autobusi angažuju od strane javnih preduzeća bez naknade ili uz neku simboličnu nadoknadu.

Ono što se smatra posebnim oblikom zloupotrebe jeste prisiljavanje zaposlenih u javnom sektoru da učestvuju u kampanji vladajućih stranaka, da budu primoravani da oni i članovi njihovog domaćinstva na izborima glasaju za vladajuće stranke i da im se ti uslovi postavljaju po cenu spasavanja

¹⁷ Primećeno u slučaju opštinskih izbora u Gruziji (30. maj 2010.), CG(19)8, 23. septembar 2010, st. 37; Konačni izveštaj Misije OEBS/KDILJP za posmatranje izbora, Ruska Federacija – Izbori za Državnu dumu 4. decembar 2011 (12. januar 2012), str. 10.

radnih mesta i pozicija. Taj element se naziva zloupotrebom resursa radne snage, koji se ne ubraja u materijalne, već nematerijalne posledice političke korupcije u javnom sektoru. Pored navedenog oblika iskorišćavanja ljudskih resursa, treba navesti i iskorišćavanje ljudi u svrhu promovisanja određene političke stranke, na primer radnika prilikom posete političkih lidera radnim pogonima ili dece prilikom otvaranja škola i obdaništa i tome slično.

Od zaposlenih u javnom sektoru se traži da u radno vreme obavljaju političke i stranačke zadatke, korišćenjem resursa preduzeća. Direktna zloupotreba zaposlenih nastaje u trenucima kad se od njih zahteva da otvoreno podržavaju određenu političku opciju ili kandidata, da potpisuju izjave kojima garantuju da će na izborima glasati za određenu političku opciju ili kad se od njih zahteva da dokažu za koga su glasali na dan izbora. Neretko, oni zaposleni koji odbiju ovakav oblik "saradnje" bivaju kažnjeni smanjenjem plate, prebacivanjem na nepovoljnije radno mesto ili, u najgorem slučaju, gubitkom radnog mesta.¹⁸

Element političke korupcije je opstrukcija opozicionih političkih subjekata u ravnopravnoj političkoj borbi. Opstrukcija se može ogledati u zastrašivanju kandidata da prihvataju kandidaturu na opozicionim listama, korumpiranje firmi koje se bave izdavanjem poslovnog prostora da isti daju u zakup opozicionim strankama, onemogućavanje medijskog prostora kroz korupciju u medijskom sektoru i tome slično. Takođe, mogu se korumpirati štampari da opozicionim strankama zahtevaju skuplje cene za štampanje promo materijala ili se mogu korumpirati mediji da plasiraju netačne informacije o opozicionim liderima kako bi im smanjili ili onemogućili šansu da pobeđe na izborima.

5. ZAKLJUČAK

Savremeni svet funkcioniše po pravilima koje uglavnom diktira politika. Politika je neizbežan deo naših života, ma koliko god se mi od nje pokušavali da distanciramo. Vršenje političkih funkcija omogućuje veliki uticaj u

¹⁸ Konačni izveštaj Misije OEBS/KDILJP za posmatranje izbora, Republika Albanija – Lokalni izbori 21. juna 2015. (8.septembar 2015), str. 13; Konačni izveštaj Ograničene misije OEBS/KDILJP za posmatranje izbora, Crna Gora – Prevremeni parlamentarni izbori 14. oktobra 2012. (7. decembar 2012), str. 11; Konačni izveštaj Ograničene misije OEBS/KDILJP za posmatranje izbora, Republika Srbija – Parlamentarni i prevremeni predsednički izbori 6. i 20. maja 2012. (31. jul 2012), str. 10-11; Konačni izveštaj Misije OEBS/KDILJP za posmatranje izbora, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija – Predsednički i prevremeni parlamentarni izbori 13. i 27. aprila 2014. (15. jul 2014), str. 14; Kongres lokalnih i regionalnih vlasti, Opštinski izbori u „Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji“ (24. marta 2013.), CPL(25)4FI-NAL, 31. oktobar 2013, st. 24.

mnogim društvenim poljima, a samovolja nosilaca političkih prinadležnosti je naročito zastupljena u autoritarnim sistemima bez jasnih demokratskih i legitimitetskih ograničenja.

Korupcija kao fenomen, koji nije inherentan samo periodu današnjice, o čemu je bilo dosta reči u ovom radu, prodro je i u polje politike. Čak, ako bi želeli da budemo krajnje korektni, treba reći da je politika najveći agregat korupcije danas, jer se većina koruptivnih radnji i aktivnosti vezuje upravo za političku delatnost ili delatnost koja se na bilo koji drugi način dodiruje sa politikom.

U radu je, pored iscrpnog istorijata razvoja korupcije upravo dat paralelni prikaz razvoja korupcije i države, odnosno političkih institucija. Time se apostrofira da se razvoj korupcije teško može pratiti bez razvoja politike i da je sa razvojem politike, političkih institucija i političkih subjekata, dolazilo i do jačanja korupcije. Šta je starije, da li korupcija ili politika, teško je odgovoriti. Jasno je da korupcije ne bi bilo bez političkih institucija, dok je takođe jasno da bi političke institucija svakako mnogo bolje delovale bez korupcije.

Upravo zato, cela međunarodna zajednica intenzivno radi na suzbijanju korupcije kao vrlo štetne neželjene društvene, političke i pravne pojave, a u radu su date mere protiv korupcije, na nivou Republike Srbije i rada Agencije za sprečavanje korupcije koja budno prati ponašanje političkih aktera in a nivou međunarodnih institucija. Takođe, data je uporednopravna analiza političke korupcije u zemljama u regionu i to Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji, Albaniji, kao i drugim zemljama, poput Letonije, Litvanije, Gruzije, Rusije i drugih.

Glavni zaključak rada jeste da politička korupcija spade među najopasnije oblike korupcije jer direktno ugrožava državu, njeno funkcionisanje, njen opstanak i direktno utiče na kvalitet života njenih građana. Vršioi političkih funkcija su pretežno na meti korupcije, te ih treba posmatrati kao glavnog činioca političke korupcije, s tim što nisu oni jedini činilac, već postoji još dosta indirektnih činilaca koji su detaljno obrazloženi u radu.

Sa borbom protiv svih oblika korupcije se mora intenzivno nastaviti, a politička korupcija se mora sasecati na nivou državnih institucija uz radikalizaciju kaznenih mera, strožiju kontrolu primene tih mera i kontrolu rada političkih subjekata.

Literatura

1. Antonović, R. Nastanak i razvoj korupcije, *Intermek*s, *Pravni informator* broj 9/2017, Beograd, 2017. godine.
2. Banerjee, A, Hanna, R and S. Mullainathan (2011) „Corruption” na adresi: economics.mit.edu.
3. Ćirić, J. „Korupcija – problemi i prevazilaženje problema“, *Udruženje javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije*, 2010. godine.
4. Jarmaz-Reskušić, I. „*Sudska korupcija u republikanskom Rimu*“, Pravni fakultet u Zagrebu, 2014. godine.
5. Jovanović, S. *Dokazivanje krivičnih dela korupcije i pranje novca*, Fakultet za inženjerski menadžemnt, Beograd, 2019. godine.
6. Marković, G. „Uzroci političke korupcije“, *Hereticus*, Vol. 11, broj 3/4, 2013. godine.
7. Milošević, M. „Izmene i dopune antikorupcijskog zakonodavstva Republike Srbije“, *Izbor sudske prakse*, god. 28, broj 4, 2020. godine.
8. Milošević, M, Antonović, R. „Korupcija kao smetnja društvenom razvoju Republike Srbije“ *Međunarodna naučna konferencija Društveno-ekonomski razvoj i bezbednost zajednice sa akcentom na grad Valjevo i Kolubarski okrug*, Valjevo, 2019. godine.
9. Milić, D. „Pantoflaža kao poseban oblik sukoba interesa javnih funkcionera u pravnom sistemu Republike Srbije“, *Sveska za javno pravo*, Fondacija za javno pravo, Beograd, god. 9, 2018. godine.
10. Radović, T. „Krivičnopravni i kriminalistički aspekti krivičnih dela iznude i ucene“, *Bezbednost*, god. 38, broj 2, 1996. godine.
11. Stanojević, J; Dimovski, D; Milić, I. „Uticaj korupcije na nacionalnu konkurentnost“, *Pravo pred izazovima savremenog doba*, Pravni fakultet Univerziteta u Nišu (ur. Knežević, S; Nastić, M.), Niš, 2018. godine.

PhD Ratomir Antonović

Assistant Professor at the Faculty of Law, Security and Management
“Constantine the Great”, Nis, University “Union Nikola Tesla”, Belgrade

PROBLEM AND ELEMENTS OF POLITICAL CORRUPTION

Abstract

The relationship between politics and corruption has always been clear and ubiquitous. Politics is considered a generator of corruption, and politicians the most corrupt part of society. The most corrupt actions take place in politics and political circles, dirty money circulating that has its origins in corruption, which is then reinvested in political activities, financing political campaigns and the work of political parties. Of course, a good part of that money ends up in the funds of individuals, prominent political figures and holders of high positions.

The author deals with corruption as a social and criminological phenomenon, as well as measures to combat corruption and combat corrupt practices. The historical development of corruption is given, through the development of political institutions, precisely with the aim of acquainting the reader with how these two concepts developed in parallel.

Today it is absolutely clear. Corruption is a cancer of society, which tears it apart from within and makes it weak on the outside. Numerous legal acts are passed against corruption, regulatory bodies are established with the task of supervising the application of legal norms and imposing sanctions on those who deal with corruption.

Keywords: politics, parties, corruption, campaign.